

YENİÇERİ ÇUHASI VE II. BAYEZİD'İN SON YILLARINDA YENİÇERİ ÇUHA MUHASEBESİ

Halil Sahillioğlu

Yakın Doğu, Őehir hayatını daha ilk çağlardan beri tanıyordu. Őehir demek pazar ekonomisi, ticâret, esnaf ve sanatkârlık demek olduğuna göre, burada çağının olanaklarını yansıtan sanayi var demektir. Őehir en azından kendi ve hiç olmazsa civarının mamul madde ihtiyacını karŐılıyan yerleŐme merkezidir. Talî faktörler böyle bir yerleŐme merkezini daha uzak pazarların ihtiyacı için üretim yapan bir merkez haline getirebilir. Belli bir çeşit ham madde bolluğu, bu ham maddeyi işliyen sanayii ihraçata yönelik bir sanayi haline yöneltebilir. Osmanlı devleti ve bu devletin üzerinde kurulduğu ölkelerden örnekler vermek icab ederse, sofu, Őalisi, muhayyarı büyük bir ün yapan Ankara'yı ve dolaylarının bu dokumacılığını besliyen bol miktardaki tiftik yününün burada bol miktarda yetişmesine borçlu olduğunu söylemeliyiz. Ege denizi dolaylarında, Rumeli ve Anadolu'da yetişen pamuk buralarda önemli pamuklu dokuma sanayiinin gelişmesine yol açmıŐtı. Kirpas denen pamuklu bez, yelken ve çadır bezleri Ege denizinin her iki yakasında bol miktarda dokunuyordu. Koyun beslenen her yerde ise, Anadolu, Rumeli vesâir yerlerde yün, yünlü dokuma (çuha) sanayiini beslediği gibi, aba, kebe, halı, kilim, keçe gibi eŐyanın dokumacılığını geliŐtirmiŐtir. Bazı yerlerde bir takım mihaniki buluşlar on altı ve belki de daha evvelki yüzyıllarda dokumacılığa bağlı sanat kollarında kullanılma alanı bulmuŐtur. Su kuvvetiyle işliyen; Sofya'da aba değirmenler, Safed'de çuha değirmenleri vardı¹.

Harc-ı âlem dokumaların yanında, belli bir refâh düzeyinin üstünde bu-

1 Koca Sinan Paşa'nın *Uyunu't-tüccâr*'daki vakıfları muhasebesinden burada iki Çuha değirmeni (tâhun-ı çuka) olduğu anlaşılıyor. Bunlardan biri muattaldır. Diğerinin ise 1592-1593 te bir un değirmeni ile birlikte vakfa on bir ayda 2 920 akçe gelir sağladığı yazılıdır. (Topkapı Sarayı Arşivi Sinan Paşa 196).

lunan büyük bir topluluğun yaşadığı başkentte, taşranın belli başlı önemli kentlerinde ve buralara yakın yerlerde, her türlü mal imâlâtı yanında ayrıca müreffeh zümrelerin ihtiyaçlarına cevâp veren kaliteli ve lüks mal imâl eden bazı sanayi dalları gelişmiştir. Gene dokumacılık alanında kalmak için, Bursa, İstanbul, Amasya, Haleb, Şam gibi başlıca kentlerde dokunan altın ve gümüş işli kumaşları, çeşitli ipeklileri anmak gerekir². Saray hazine anbarlarının arada bir yapılan sayımları (envanterleri), bu gibi kumaşların alımlarında düşülen hazine muhasebe kayıtları, sarf yerlerini gösteren gene aynı muhasebe kayıtları bu gibi kumaşların çeşit çokluğu ve geldiği veya dokunduğu yerler ve değerleri hakkında fikir vermeğe yeterlidir³.

Tabiatıyla dokuma için söylenen şeyler maden işçiliği için de söylenebilir. Tüketim merkezleri ve madenin üretim bölgeleri aynı şekilde şu veya bu sanayi dalının belli bir yerde gelişmesinde etken olmuştur. Ancak dokuma sanayiinin bir ev sanayii aşamasını geçmediğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte meselâ Bursa'da tezgâh adedi kırkı bulan ipekli imâlâthanelerinin bulunduğunu gösteren kayıtlar vardır⁴. Ancak fabrika düzeyine ulaşmak hususundaki ilk çabalar 18 yüz yıl başında yapılabilecek fakat bunlardan o zaman dahi bir sonuç alınmayacaktır⁵. Savaş sanayii mahiyetindeki sanayiin, rahatlıkla bir imâlâthane düzeyinde olduğunu söyleyebiliriz. Zira (tershâneler, tophaneler) ise bir ev sanayii düzeyinde kalmıyacak şekilde emek iş gücüne ihtiyacı kadar bir iş bölümüne de olan ihtiyacı açıktır. Fakat biz bu geniş panoramada şimdilik yalnız Selânik yeniçeri çuhası üzerinde duracağız.

2 H. Sahillioğlu, *XVII. yüzyıl ortalarında sirmakeşlik ve altın-gümüş işlemleri kumaşlarımız*, *Belgelerle Türk Tarihi*, 16 (Ocak 1969), s. 48-53.

3 Bu hususta misaller çoktur. Bunlardan rastgele bir ruznâmçeden (Başbakanlık Arşivi, Maliyeden Müdevver 12769) örnekler verelim. Kumaşların yanında yazılı olan rakamlar birer kıtalarının akçe olarak kıymetidir. İstanbul'un serâseri (3 000 - 4 000) Serenk'i (2 800), Benek'i (2 500 - 4 000), Çatması (2 500); Bursa Şahbenek'i (3 000), Müzehheb çatması (950 - 3000), Munakkaş Hacıalî'si (850 - 1700); Bağdad kutnisi (300); Haleb makraması (400), Munakkaş Hacıalî'si (860-950); Amasya'nın serâser'i (1740), Çatması (1000 - 1300). Bu bilgiler için bak. aynı ruznâmçenin (2, 4, 6, 85, 100, 113. sahifeleri).

4 Fahri Dalsar, *Türk sanayi ve ticâret tarihinde Bursa'da ipekçilik*, İst. 1960, s. 336.

5 H. Sahillioğlu, *XVII. yüzyıl ortalarında sanayi bölgelerimiz ve ticarî imkânları*, *Belgelerle Türk Tarihi*, sayı 11 (5 Ağ. 1968), s. 61-66; N. Svoronos, *Le commerce de Salonique au XVIII. Siècle*, Paris 1956, s. 255.

Yeniçeri Çuhası

Devlet, merkezde bulunan ordu birliklerine, acemi oğlanlara bazı saray hizmetlisi meslek sahiplerine (erbâb-ı hirefe) senede bir defa olmak üzere kışlık (zemistânî) çuha dağıtırdı. Bu dağıtıma ait elimize geçen en eski belgeler, şimdilik, on altıncı yüz yılın başına ait olup bundan yararlananların bu tarihlerde on beş bin kişi dolaylarında olduğunu göstermektedir⁶. Yeniçerilere dağıtılan çuha Selânik'te dokunuyordu. Ancak bunun yanında bazı zevâta ve hassa binek atları örtüleri için ayrıca bir mikdar Avrupa menşeli çuha veriliyordu.

Yayımlamakta olduğumuz 1510-1511 yılına ait çuha muhasebesinden anlaşılacağı üzere Selânikten satın alınan çuhaların bir kısmı *bârânî* (yağmurluk) dikimine, bir kısmı da *mîrâhûrî* adı verilen elbise dikimine tahsis ediliyordu. Kayıtlarda bunların dikiminde kullanılan kumaşın bir fiat farkı arzedip etmediğini eleverecek bir kayıt yoktur. Bununla beraber *bârânî* bir elbise için 7 zırâ kumaş gerekirken, *mîrâhûrî* için 6 zırâ⁷ yetiyordu. Dağıtım, kumaş olarak değil, dikilmiş elbise (*sevb*) olarak yapılıyordu.

Zemistânî tevziyatı ile birlikte ayrıca bazı kimselere *flordin* çuhasından birer *kad* (boy), *eyin* çuhası veriliyordu. *Eyin* این , sırt demektir. Bu sırt çuhasının bir palto mahiyeti mi yoksa bir at örtüsü mahiyeti mi taşıdığını kestirmek mümkün olmadı. Ancak *dördüncü muhasebe*'de, *bârânî* ve *mîrâhûrî* elbise dağıtımından yararlananların birer çift iç çamaşır aldıkları görüldüğü halde, *eyin çuhası* alanların buna hak kazanmadıklarını gösteriyor.

Flordin, muhtemelen *Floransa* menşeli bir yünlü dokumadır. Muhasebe kayıtlarında yeniçerilere dağıtılan kışlıkların rengi açıkça belirtilmiş değildir. Ancak ikinci muhasebede (II/2c.) *bârânî* kumaş astarının boyandığı kayde düşünülmüş fakat rengi de verilmemiştir. İkinci Selim devrine ait aşâğıda aynen verilen bir ferman ise yeniçeri çuhalarının çivit boyası ile boyandığını açıkça ifade ettiğine göre, yeniçeri giysilerinin lâcivert olması lâzım gelir. XVII. yüzyılda Evliya Çelebi :

«Halkının (Selânik'in), cümle kârları memdûhdur, ammâ cemî-i yahudileri gunâ gûn, nakş-ı bukalamun-ı 'ibretnumûn Selânik keçeleri işlerler ki sihir âsâr iderler ve Âl-i Osman'ın 40 000 yeniçerilerine *mavi* ve *yeşil sobraman* çuka ve *londra* şeklinde çuka işlerler⁷».

6 Bk. IV. muhasebe toplam rakamlarına.

7 Evliya Çelebi, 8, sf. 167.

Görüldüğü üzere, Evliya Çelebi, yeniçerilere verilen çuha'nın mavi olduğunu belirtiyor. H. 1021 tarihli başka bir yeniçeri çuha muhasebesinde ise yeniçeri çuhasının açıkça *lâcivert* olduğu yazılıdır.

Sobraman'a gelince, bu yeşil renkteki çuhanın XVI. yüzyıl sonlarına doğru *flordîn* çuha yerini aldığı anlaşılıyor. Onun kullanıldığı yerlerde kullanılıyor.

Flordîn çuha yerini alan *sobraman* çuhanın XVI. yüzyıl sonunda bir zirâ'nın fiatı 55 akçe iken normal yeniçeri çuhasının zira'ı 24 akçe idi. Bu hesapça iki zirâlık normal çuha bir zirâ *sobraman* ediyordu. Asrın başında ise *flordîn* çuhanın bir zira'ı üç zirâ Selânik çuhası ediyordu.

Yeniçeri ağasına kırmızı *skorlat* çuha, Sekban başı'ya *Samrten*(?) çuha veya bunun mutâd olan kıymeti verilirdi.

Hâssa gâşiyehâ (at örtüleri, haşa) için bu vesile ile bir miktar kırmızı *skorlat çuha* ile *fıstık* ve mavi renkte *flordîn* çuha ve *muton* (متون) aynen verilmeyip takdir edilen kıymetleri verilmektedir.

Yeniçeri çuhalarının dokutulması

Yeniçeri çuhalarını Selânikli yahudi dokumacılar dokurdu. Bunlar XV. yüzyıl sonunda Almanya (*Aschkenaz*) dan kaçan veya yurt dışı edilen (*Aschkenazim*) yahudileriyle 1492 de İspanya ve 1496 da Portekiz'den yurt dışı edilen İspanya (*Sepharad*) ya izafetle (*Sepharadim*) denen İspanyol yahudileri idi⁸. Bunlar türlü göç yollarından Osmanlı ülkesine geldiler ve önemli bir kısmı Ege sahillerinde yerleştiler⁹. Bu göçmen yahudiler, hüsn-i kabul gördükleri osmanlı ülkesine beraberlerinde batı tekniğini getirdiler. Svoronos'a göre İspanyol yünlülük dokumacılık tekniği, o sıralarda Avrupa'nın en ileri tekniği kabul ediliyordu¹⁰. Ebu Bekir bin Behramü'd-dimaşkı, bu göç hadisesine telmihle Selânikli yahudilerden şöyle bahsediyordu :

«(Selânik) ekserî yahudi hânedir. Frengistan'dan nihânî firâr idüb ekser gelüb anda karar etmekle mesâkin ve menâzile külli muzayakadır.

8 Svoronos, *Aynı eser*, s. 9-10.

9 H. Kinder et W. Hilgemann, *Atlas Historique*, adaptation française P. Mougnot, Paris Stock 1968, s. 150-151.

10 Svoronos, *Aynı eser*, s. 187.

Fâhir münakkaş divân keçeleri, beğlik çuka ekser Selânik yahudilerinin amelidir¹¹.»

Svoronos, Roma zamanından beri burada yahudi bulunduğunu yazıyor idiyse de 1478 sayımlarında Selânik'te bir tek yahudi tesbit edilememiştir¹². 1520-1530 yılları arasında yapılan sayımlarda da, Selânik'te 1229 müslim, 989 Rum ve 2645 yahudi hâne tesbit edildiğine göre bu tarihlerde Selânik nüfusu 4 863 hânedir¹³.

II. Bayezid, bu dokumacı ustalarına bazı imtiyazlar tanıyarak, Rûmelinden mîrî, nisbeten düşük bir fiat üzerinden (XVIII. yüzyılda 4 pâre veya bunun karşılığı olan 12 akçedir), yün toplamak hakkı ve bununla yeniçerilere çuka (çuha) dokumak görevini vermişti¹⁴.

Selânikli yahudiler, XVI. yüzyılın başında, yayımladığımız muhasebe kayıtlarında görüleceği gibi 95-96000 zirâ (arşın) çuha dokumakla yükümlü idiler. Bu miktar aynı yüzyılın sonlarından itibaren 280 000 zira'a kadar çıkarıldı¹⁵. F. de Beaujour'a dayanarak Svoronos, Selânikli yahudilerin yeniçeriler için senede 1 000 top beyaz ve 200 top kırmızı çuha dokuduklarını ileri sürüyor. Bu miktarın XVIII. yüzyıldaki miktar olması biraz şüphelidir¹⁶. Zira çuhanın topu 80 zirâ hesabıyla bu miktar XVI. yüzyıl başındaki 96 000 zirâ'ı verir. Oysa, bütün XVII. yüzyıl boyunca bunlar Selânik'ten 280 000 zira'nın üstünde çuha teslim etmişlerdir. Felix de Beaujour'un renk için söyledikleri de resmî kayıtları teyid etmiyor.

11 Ebu Bekir b. Behram ed-dimaşkı, *Zulumâtî'l-buhur fî tercüme-i atlas-ı mayur*, Köprülü Hacı Ahmed ktp. nu. 174, yp. 112b-113a.

12 Svoronos; *Aynı eser*, s. 9.

13 Ö.L. Barkan, «*Essai sur les données statistiques de registres de recensement dans l'Empire Ottoman au XVe et XVIe. siècle*, *Journal of Economic and Social History of the Orient*, I./1 (1957), s. 35-36.

14 Svoronos; *Aynı eser*, s. 187.

15 H. 992 (M. 1584) Yeniçeri çuha muhasebesinde, bu yıl Selânik'ten Selânik çuhası ve Sobraman çuha olmak üzere 251 279 zirâ tedârik edilebilmiş, İstanbul'dan 8 910 zirâ Selânik çuhası satın alınmış ve istihkak sahiplerine, çuha yetişmediği için 12 420 zirâ çuha bedeli dağıtılmıştır. Buna göre bu yıl toplam olarak 272 609 zira çuha istihkakı olduğu anlaşılıyor. (Başbakanlık Arşivi, Maliyeden Müdevver 6520). 1034. 4. 26 (5 Şubat 1625) te Selânikli çuhacılar, zarar iddiasıyla mîrîye temin ettikleri 280 000 zira çuhanın zira'nın 48 akçeye ve Sobraman 5000 zirâ çuhanın ziranın 120 akçeye yükseltilmesi için yaptıkları müracaat olumlu karşılanmıştır, (Başbakanlık Arşivi, D.BŞM. 1034. 4. 26.).

16 Svoronos, *Aynı eser*, s. 187.

Yün

Rumeli'de çok sayıda koyun beslenirdi. Bunlardan sağlanan yünlerle mahallinde aba, kebe, halı, kilim, keçe, çuha, velençe vesâire dokunurdu¹⁷. Tabiatıyla, kendi dokuma sanayileri için İtalyanlar, Fransızlar ve daha başka milletler, ticaret için, bu yünlerin ihracına çaba harcarlardı. Ancak yün ihracının, yasak maddeler meyanında yer aldığı görüldüğü gibi¹⁸, her şehrin esnafının, şehrin pazar yerine gelen yünlerden ihtiyaçları oranında almak hususunda öncelik hakları vardı¹⁹.

Yeniçeri ihtiyacının beklemezliği çuhanın dokunma ve vaktinde yetiştirilmesi uğrunda gösterilen titizliği açıklar. Yün alımı konusunda çuhacılara tanınan öncelik de bundandır²⁰. H. 976-980 (1568-1573) yıllarında Selânik ve dolaylarında hüküm süren veba salgınında, çuha vaktinde yetişmez endişesiyle, çuha mubayaası işiyle görevli olan çuha emîni, yahudi çuhacı-

17 N. Todorov, 19. yüzyılın ilk yarısında Bulgaristan esnaf teşkilâtında bazı karakter değişimleri, İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt 27/sayı 1-2 (1967-68), 1-36.

18. «Filibe, Üsküb ve Gümülcine kadılarına hüküm ki Yeniçeri çukasın işliyen yahudi tâifesi âdem gönderüb ba'zı tacirler yapağı alub gemilerine tahmil edüb Frengistan'a iletmeğın yapağıya muzayaka çekilür deyu bildirmeğın men idesın deyu hükm-i şerif yazılmıştır» (Mühimme 5, Hk. 1480, 973.10.1 (21 Nisan 1566).

19 H. 19 Zilhicce 976 (M. 4 Haziran 1569), Siroz kadısına yazılan bir fermanın anlaşıldığı gibi, pamuk, sanatları bakımından en önemli ham maddeyi teşkil eden bez dokumacıları (culah'lar), ihtiyaçlarının tamamını karşılayacak kadar pamuğu almadan, şehirde pazara satılmak üzere gelen pamuktan, bu maddenin tâlî bir önemi olan paşmakçı, papuççı ve bakkal gibi esnafın satın almamalarını sağlamışlardı. (Başbakanlık Arşivi, Maliyeden Müdevver 17974, s. 73).

20 Yeniçeri çuhası dokuyucularına, başka kasabalarda dahi yün almak önceliği tanınmıştır. Şehrin esnafı ikinci derecede geliyor. Nitekim Filibe ve Sofya kadılarına, buranın çuhacı yahudilerinin müracaatı üzerine yazılan bir fermanla «kadından Selânik yahudileri mirî çuka işlemek için taht-ı kazanuzdan yapağı alub ziyâdesin bunlar alub çuka işlerler iken ba'z-ı lâtinler elimizde emir vardır deyu yapağı devşirüb darü'l-harbe virdiklerin» bildirmeleri üzerine «Darü'l-harbe yapağı bey'etmiyeler, eger bey' etmek için cem'olunmuş metâları var ise değer bahasıyla anda sattırasın» diye emrolunmuştur. (Başbakanlık Arşivi, Maliyeden Müdevver 17974, s. 36. Hükmün tarihi 2. 11. 976 = 18. Nisan 1569).

ların köylere dağılıp sanatlarını orada yapmalarına engel olmağa çalışıyordu²¹.

Çuha dokuması için yün toplamağa, müstahsil ayağına gidildiği ve şehre gelen yünden ihtiyacın karşılandığı anlaşılıyor. XVIII. yüzyılda rekabetlerin şiddetlendiği dönemde, yün müstahsili yünlerini daha çok fiat teklif eden yabancı tâcire satmak isteğinde idi. Çoğunluğu Türk ve nüfuzlu kimselelerden, yeniçerilerden olan bu yün üreticilerine dış geçiremeyen yahudi dokumacılar artık yünü Selânik'ten sağlamayı yeğ buluyordu. Selânik'e yün, Rumeli'nin her tarafından, özellikle Makedonya, Bulgaristan ve Arnavutluk'tan geliyordu. Çuhacılar, şehre gelen bu yünlerin beşte birini, mîrî fiat olan, okkası dört para veya 12 akçeden, satın almak tekel hakkına sahipti. Çuha emîni mubayaacı sıfatıyla bunu temin ediyordu. Konsolos raporlarına yansdığına göre, yeniçeri çuhasının dokuma işine 30 000 okka yetiyordu²². Sonraları bu miktar 50 000 okkaya kadar çıkarıldı. Bu miktarın 280 000 zirâ (arşın) çuhaya yetip yetmiyeceği, ya da ne kadar çuha dokumağa yettiği araştırılmak ister. Emîn, aynı raporlara göre, Selânik'e gelen yünlerden çuha için gereken yün miktarını tamamiyle aldıktan sonra artık beşte bir talebinde bulunmaması lâzımken, yünlerden keçe, kilim, velençe vesâire dokutup kârla satması olanakları bulunduğundan dâimâ ihtiyacının üstünde yün alırdı. Satın almaktan imtina' karşılığında yabancı tacirden bunun için balya başına bir zolta isterdi ki yabancı tâcir bakımından bu, gümrüğün iki misline çıkmasıyla aynı şeye geliyordu. Yerli sanayicinin yün alımındaki rüçhanlı durumu, sömürge ticaretine alışmış yabancı tâcirin, bu kadarlık himâyeyi büyük ve haksız bir rekabet diye göstermesine vesile oluyordu²³.

Fransız konsolosları hernekadar, Selânik'ten Fransa'ya ihrâc etmek

21 6 Sefer 976 (31. 7. 1568) tarihinde Selânik Kadısına hitaben yazılan fermanda şöyle deniyordu :

«Mukaddemâ mektub gönderüb hâliyen mahmiyye-i Selânik'te çuka işliyen yahudilere ba-iradetillahi Ta'âlâ tâ'un ulaşub ehl ve ryallerin taşra çıkarmak bâbında istidâ' idüb ammâ kendüler öhdelerinde olan mîrî çukayı vaktiyle irişdirmeğe mütekeffil olduklarını bildirüb, hâliyen mezbûr yahudiler ol bahâne ile dükkânların ve dezgâhların hâli koyub taşralara perâkende olub çuka işlenmemekle yeniçeri çukası ve sâir mîrî için işlenugelen çuka vakit ve mevsimiy-le irişmeyüb avk ve tehîr olmak lâzım geldiği» duyulduğundan yahudileri yerlerine getirmek emrolunmuştur (Başbakanlık Arşivi, Mühimme 7. Hk. 1828). Veba ve hastalık dolayısıyla emîn ile çuhacılar arasındaki ihtilâf H. 980 nin Şevvâl ayına (1573 Şubatına) kadar sürmüştür (Bk. Mühimme 19, Hk. 610 ve Mühimme 21, Hk. 217).

22-23 Svoronos, Aynı eser, s. 187-188.

üzere mubayaa ettikleri yünlere İspanyol yünleri ayarı gözü ile bakıyor idilerse de Fransa'da bu yünlerin ince yünlü kumaş dokuma işinde kullanılmasına müsaade edilmezdi. Orada ince yünlü kumaşlar yalnız İspanyol yünleriyle dokunurdu. Selânik'ten ithâl ettikleri yünlerle kaba bir yünlü olan londrin adı verilen yünlü dokunur ve velençe imali için Bearn ve Rousillon yünleriyle karıştırılır idi.

Selânik vilâyetinde beslenen sürülerin yünleri ince olup, en makbulle-ri Kalemerye (Calamarie) idi. Vardar yünlerinin itibarı yoktu. Arnavutluk menşeli, kırkını Selânik'te yapılan yünler ince fakat pisliği çoktu. Buna karşılık Manastır, İştîp ve Üsküp yünleri temiz fakat kaba idi.

Makedonya yünleri kalite bakımından bir kaç sınıfa ayrılırdı. Fransızların *Surge* dedikleri birinci kalite yünlerin dört çeşidi vardı; ince olan *beyaz yün*, *siyah*, *kaba* ve *bayat* adı verilen bacak ve karın altı yünleri. İkinci kalite yünler, kırılmış veya ölmüş hayvanların yünleri, üçüncü kalite yünler ise *batard* adı verdikleri, hayvandan kendiliğinden dökülen yünlerdir. Kesilmiş hayvan derilerinden yolunan ve gene Fransız konsoloslarının *kasap* yahut *tresquille* adını verdikleri yünler ise dördüncü kalite yünleri teşkil ediyordu²⁴.

Yeniçeri çuhasında aranan evsâf

12 Zilka'de 981 (7.III.1574) de ilgililere yazılan aşağıdaki ferman bize yeniçeri çuhasını tanıtmakta ve çuhada aranan evsaf hakkında bilgi vermektedir.

Selânik ve Sidrekapsa kadısına ve dergâh-ı mu'allâ yeniçerileri çukası emînine ve kâtibine hüküm yazıla ki

Hâliyen dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri için 981 senesinde Selânik'de işlenecek mîrî çuka dîrgesinden gayri kırk çile ola ve dîrgesi beyaz ve hem yassı ola ve yapağısı sermâi ola ziyâde olmıya ve sık dokuna ve yeniçeri kullarının çukası tamâm olmayınca sermâi çuka ve velençe ve nihali işlenmiye deyu emr-i şerîfim olmağın bu husus için dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri yayabaşlarından Mehmed zîde kadruhu nâm yayabaşı ma'rifetiyle 40 çile olmak üzere gayet eyu çuka işletdürüb ve dîrgesi beyaz ve hem yassı ola ve yapağısı sermâi ola ve çividi evvelkiden ziyâde ola ve min ba'd bacak yapağısı işlenmiye ve işletdirmiyesin ve şehre dahi getürtmiyesin ki şehre kem yapağı gelmekle yeniçeri kullarının işlenecek çukalarına katulub

24 Aynı eser, 240.

çuka kem ve yaramaz işlenmek ihtimâli olmiya ve ham çuka seksen zirâ' ola ziyâde olmiya ve işlenen çukayı sık işletdiresin şerek شريك işletdirmiyenin ve yeniçeri kullarımın çukaları işlenub tamam olmayınca kimesneye sermâi çuka ve kırziyye ve velençe nihali işletdirmiyenin ki yeniçeri kullarımın işlenecek çukalarına muzayaka gelmeli olmiya ana göre tenbîh ve ilâm idesin bi'l-cümle bu bâbda yahudi tâifesine ve gayre hile ve hud'a etdirmeyüb çukanın gâyet a'lâsın işletdiresiz şöyle bilesiz deyu tahrîren fi 12 Zilka'de sene 981 (7 Mart 1574)²⁵».

Bu fermanın anlaşılıyor ki : Yeniçeri çuhasının topu 80 Selânîk arşınıdır. Bu kadar arşınlık kumaşın dokunması için, kumaşın sık olup şerek yani seyrek olmaması için *dirge* diye adlandırdığı boyuna olan çözü ipliklerinden başka, enine olan *atki* iplikleri için 40 çile yün ipliği lâzımdır. Yapağının sermâi سرمائي olması aranmaktadır ki sermâ kış mevsimi olduğuna göre bundan ne kastedildiği kestirilemiyor.

Fermanın üzerinde durulan hususlardan biri de *dirge* ipliklerinin yası ve beyaz oluşu ile sermâi yapağının çivit boyası ile boyanması ve çivitinin evvelkine oranla arttırılmasıdır.

Çürük olması hasebiyle, bacak yapağısının kullanılmaması gerekiyordu. Bu nedenle bu yünün şehre sokulması yasaklanmıştır. Zira dokumacıların hileye başvurup bu gibi yünü sâir yünlere karıştırmak suretiyle kem (kötü) ve yaramaz çuha işlemleri ihtimali variddir.

Yeniçeri çuhasının vaktine yetişmesi önemli bir sorun olduğundan bunun üzerinde ısrarla durulmuştur. Dokumacıların yeniçeri çuhasına öncelik vermeleri gerekiyor. Daha çok kâr getirmesi beklenen *sermâi çuka*, *kırziyye*, *velençe* ve *nihali*'nin dokunmasının çuhanın tesliminden sonraya ertelenmesi istenmiştir. Bu kayıtlar bize çuhacıların, çuhadan başka neler dokuduklarını öğretmesi bakımından önemlidir.

916-917 YENİÇERİ ÇUHASI MUHASEBESİ

Muhasebe defterleri

Başbakanlık Arşivi'nde, II. Bayezid devrine ait dört muhasebe defteri vardır. Bunlar aynı zamanda bu konuda zamanımıza kadar gelen en eski

²⁵ Başbakanlık Arşivi, Maliyeden Müdevver 20 111, *Ahkâm-ı Maliyye* s. 17.

muhasebe defterleridir. Bu muhasebelerin en eskisi H. 915-916 (1509-1510) yılına aittir. Bundan sonraki yıla ait olup yayımlamakta olduğumuz muhasebe fazla bir bölüm ihtiva etmektedir. Diğer iki muhasebe ise müteakip olan iki yıla aittirler.

Sunduğumuz muhasebe, Ali Emîrî tasnifinde olup, Bayezit II. No: 26 da kayıtlıdır. 11X30 cm. boyutlarında 12 sahifedir. Diğer üç yıla ait olan muhasebe defterleri, I. Selim devrine ait eksik muhasebe kayıtlarıyla birlikte bir arada olup, Kepeci tasnifinde 6590 numarada kayıtlıdır. Karışık olarak ciltlenmiş bu muhasebe kayıtları da aşağı yukarı aynı boyutlardadırlar.

Çuha muhasebesinin bölümleri

Çuha muhasebe defterinde dört ayrı muhasebe vardır :

- 1) Bir özet mahiyetindeki birinci muhasebe iki kısımdır; birinci kısmında, çuha alımına ayrılan tahsisât (asl-ı mâl)ın kaynakları ve sarf cihetlerini (vuzi'a min zâlik) para ile değerlendirerek verir ve bu meblâğların evvelki yıldan farklarını tesbit eder (I.), ikinci kısmında ise satın alınan kumaşlarla dikilen elbise sayısının evvelki yıla mukayesesini yapar (I a).
- 2) Birinci muhasebenin birinci bölümünün ayrıntılı şeklidir.
- 3) Bu muhasebe bir aynı muhasebe olup alınan kumaş ve malzemenin kullanma şeklini ve tahsis yerini gösterir.
- 4) Son muhasebe, üçüncü muhâsebede dikildiği tesbit edilen elbise ve çamaşırların kimlere dağıtıldığını gösterir.

I. MUHASEBE

Bu muhasebe, müteakip ikinci ve üçüncü muhasebelerin özetinden ibarettir. Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi bu muhasebe bir özet olmakla kalmıyarak, bu yıla ait masrafların bir evvelki yılda yapılan masraflarla karşılaştırılıp durumun ne yolda geliştiğini tesbit etmesi bakımından dikkate değer. Bunda masrafların dâimâ ne gibi bir seyir izlediği öğrenilmek isteği hakimdir.

Asl-ı mal rakamları karşılaştırılmasına ihtiyaç duyulmamıştır. Buna karşılık tahsisâtın nereye sarfedildiği, *Vuzi'a min zâlik* bölümünde hem toplam rakamlarda hem detaylarda ayrı ayrı mukayese edilmiştir.

Genellikle bu yıldaki masraflar, geçen seneki masraflara göre artış kaydetmiştir. Aşağıda bu rakamların dört yıl içinde gösterdikleri seyir ve-rileceği için burada yeniden üzerinde durulmamıştır.

1510-1511 yılına ait rakamları muhasebede normal, geçen yıla ait rakamlar ise daha küçük harflerle dizilmiştir.

Birinci envanter'in ikinci bölümünde (Ia), satın alınan çuha ve bezler-le dikilen elbise ve iç çamaşır miktarı (siyah) ve aynı şekilde geçen seneki mubayaa edilenleriyle imâl edilenlerin miktarları (daha küçük punto ile) di-zilmiştir ve aradaki fark verilmiştir. Miktarlar üzerinde ileride durulacaktır.

I.

*MUHÂSEBE-İ HARC-I ÇUKA BE-MA'RİFET-İ SÜLEYMAN BEĞ
EMİN VE SİNAN KÂTİB 'AN GURRE-I RAMAZAN SENE 916
İLÂ SENE (2.XII.1510-21.XI.1511)*

A.— ASL-I MAL Fİ SENE	2 865 022	
1— 'An bakıyye-i muhâsebe	247 150	
2— 'An hızzâne-i 'âmire	150 000	
3— 'Anı't-tahvilât	2 391 000	
4— 'Anı'l-mebi'ât	76 857	
		<i>Ziyâde</i>
B.— VUZÛ'A MİN ZÂLİKE	2 587 904	
<i>Sâbika</i>	2 442 824	145 080*
1.— Bahâ-i çuka-i selânik	96 000	
zirâ'	1 521 424	
a.— 92 148 zirâ' der Selânik		
fi 15 akçe ve 5 fülüs ve ziyâde		
b.— 3 852 zirâ' der İstanbul		
fi 20,5 akçe		
<i>Sâbika 95 060 zirâ' fi 15,5</i>	1 473 430	47 994
* <i>Be-cihet-i harc-ı çuka 408 sevâ</i>	20 500	
<i>Be-cihet-i ziyâde-i bahâ-i kirpâs</i>	60 000	
hesap hatası	2 580	

2.— Bahâ-i çuka-i flordin	1 476			
zirâ' fî 54			79 704	
<i>Sâbika</i>			66 420	23 284
3.— Bahâ-i kırpâs-ı ketân be-zirâ'-i				
Rumeli 182 800 zirâ'			437 236	
fî 2 akçe ve 3 fülûs ve ziyâde				
<i>Sâbika 150 000 zirâ' fî 2,5</i>			365 373	71 863
4.— Bahâ-i kırpâs-ı Tuzla				
45 000 zirâ' fî 2 akçe ve 2				
fülûs	101 250			
<i>Ziyâde 1 220 zirâ'</i>				3 000
5.— Bahâ-i kırpâs-ı nîmte	5 910			
kıt'a fî 23	135 930			
<i>Ziyâde 710 kıt'a</i>				16 330
6.— Bahâ-i kebe ve resen ve gayr				
be-cihet-i pîçîden-i çukahâ	26 343			1 000
7.— Be-cihet-i kirâ-ı âverden-i çuka				
ve kirpas ve ba'z-ı akçe	71 784			2 000
8.— Be-cihet-i duhten-i çukahâ ve				
pîrehen ve zîr-câme	125 907			3 900
9.— Be-cihet-i renk-kerden-i astârha				
ve buriden-i çukahâ ve meremmet				
ve kirâ-i dükkân ve harc-ı				
hammâl	21 860			1 800
10.— Be-cihet-i 'âdet-i harc-ı çukahâ-i				
pâzârî ma'a 'âdet-i 'alemluy-i				
solakan ki nakıd mi-dehend	36 795			3 000
11.— Be-cihet-i harc-ı duhten-i				
gâşiyehâ ve çultar ve gayr	19 465			
12.— Be-cihet-i mu'temedân ve anbârî				
ve gayr	10 266			
C.— ELİBÂKI			277 118	

I a

Çukahâ-i büride	Sevb	Barani	Mirahuri	Yeniçeri nefer
Hâliyen	15 256	4 795	10 461	8 517
<i>Fî sene-i üvlâ</i>	14 848	4 523	10 325	—
<i>Ez-ziyâde</i>	408	282	136	—

II MUHASEBE

Başlık

Bütün icmal hesap kayıtlarında olduğu gibi bu muhasebe kaydında bir başlık, tahsisât veya gelir kaynakları teşkil eden *asl-ı mal* kısmı ile bu kaynaklardan yapılan harcamaları gösteren *vuzu'a min zâlik* kısmı ve bunların ikisinin farkını gösteren, artan miktar varsa *el-bâkı* veya aksine masraflar daha çok olduğu takdirde *ex-ziyâde 'ani'l-asl* kısmı bulunur.

Başlıkta, genellikle muhasebe kaydının mahiyeti, hangi hususa ait olduğu, bu işle görevli kimsenin kimliği ve ait olduğu dönem yazılırdı. Nitekim bu muhasebe icmâl kaydı başında, bunun yeniçeri vesaire için satın alınan kışlık (zemistânî) çuha, gömlek (pirehen) ve iç çamaşırı (zir-câme) için bez (kırpas)ın alış bedeli ve bunlara ait sair masrafların hesabını göstermek üzere tertib edildiğini göstermektedir. Bu işle *emin* sıfatıyla *ebnâ-i sipahiyân*-dan Süleyman Bey görevlendirilmiş ve kâtipliğini *silahdar*'lardan Sinan yapmıştır. Muhasebe dönemi 916 Ramazan ayı başından, 917 yılı Şa'ban ayı sonuna kadar olmak üzere bir ay yılıdır.

Adının zemistânî (kışlık tevziat) olması ve dağıtımının bir ay yılı için ayarlanmış olması, sonraları bir karışıklığa sebep olmağa namzettir. Zira bu takdirde *sıvış yılı* dolayısıyla 33 senede bir hazinenin külfete katlanıp iki kat elbise dağıtmasını gerektirir. Nitekim sonraki kayıtlarda bazan dönem başı ve sonu birden verilmesinden vazgeçildiğini ve tevziâtın falan yıla ait olduğunu belirtmekle yetinmeğe sürüklemiştir²⁶. XVII. yüzyılda ise köklü bir değişiklik yapılmış ve tevziâtın arka arkaya gelen yılların *erbainleri* arasındaki döneme aidiyeti esası benimsenmiş, güneş yılı esâsına kayılmıştır²⁷.

Asl-ı mâl (A.)

Bir çeşit bütçe gibi, aynı teknikle hazırlanan muhasebe kayıtlarında bu başlık genel olarak gelirleri veya tahsisâtı ve bunların kaynaklarını ifâde eder.

Yeniçeri çuhası muhasebelerinde bu başlık altında genel olarak dört

26 Yukarıda not 15 te zikredilen muhasebe bu durumdadır. Ait olduğu tarih kısaca, «... vâcib-i sene 992» olarak gösterilmiştir.

27 Başbakanlık Arşivi, Maliyeden Müdevver 6272 numaralı muhasebe bu durumdadır. 1021 - 1022 yılları erbainleri arasında kalan döneme aittir. 22 Aralık 1612 - 21 Aralık 1613. Erbain, 22 Aralık'ta başlayan kısım şiddetli 40 günü.

kaynak zikredilir. Bazan bunlardan biri veya ikisi eksik olur fakat dört kalemde fazla olduğu olmamıştır. Yeniçeri çuhası alımı için başlıca tahsisât kaynağı Selânik vilâyetinin cizye ve avârız vergileridir (3. kalem). Bu kaynaklardan, hazineye ait gelir çuha satın alacak *emîn* emrine havâle edildiğinden bu kalem '*anî'l-havâlât* olarak gösterilir. Diğer kalemler tâlî olup bir bölümü satın alınan fazla kumaşların veya iskartaların ve buna ek olarak ambalaj malzemesinin sonradan satılmasıyla hâsıl olan meblâğdır (dördüncü kalem). Diğer iki kaynak ise, bir evvelki seneden devreden bakiyye (birinci kalem), ile lüzûm hâsıl oldukça hazineden nakden ödenen meblâğlardır (ikinci kalem).

II. Bayezid'in son dört yılında yapılan tahsisleri ve bunlardan yapılan fiilî masrafları aşağıdaki tablodan izliyebiliriz. Buna biri XVI. yüzyıl sonuna ve XVII. yüzyıl başına ait başka rakamlar ekledik ki asırlar bakımından bu tahsislerin ve harcamaların gelişme seyri belli olsun :

Yıllar	Asl-ı mâl	Vuzî'a min zâlik
1) 1509-1510	2 689 989	2 442 824
2) 1510-1511	2 865 022	2 587 904
3) 1511-1512	3 113 780	2 960 782
4) 1512-1513	3 053 019	2 845 323
5) 1583	7 246 646	7 490 322 ²⁸
6) 1607-1608	15 307 400	15 307 460 ²⁹

Tablo I

Görülüyor ki, yeni çuha masrafları aynı yüzyılın sonunda 2,5 katına, ve bizim yayınladığımız muhasebden bir hicrî asır sonra 5 katına çıkmıştır. Bunda çuha dağıtımından yararlananların sayısının artması kadar, para ayarlamaları sonucunda fiatların yükselmesinin de payı olmuştur.

II. Bayezid devrinde çuha alımına tahsis edilen meblâğların kaynak bakımından dağılımı da şöyledir :

28 Başbakanlık Arşivi, Maliyeden Müdevver 6520 numaralı defter.

29 Aynı tasniften 7435 numaralı defter. Buradan hesaplar güneş yılı esasına göre erbainden erbainedir. Bu yıla ait rakamda astarlık ve iç çamasarlık bez dahil değildir. Bunlar 17. yüzyılda ayrı bir emin tarafından toplanıyordu.

Yıllar	Geçen yıldan	Hazineden	Tahvilâtтан	Satışlardan
1) 1509-1510	—	—	2 344 548	81 671
2) 1510-1511	247 165	150 000	2 391 000	76 857
3) 1511-1512	277 118	90 000	2 701 073	45 589
4) 1512-1513	134 546	50 000	2 791 667	76 806

Tablo II

Geçen yıldan devredilen meblâğlar, yılda kullanılmıyan tahsisâtтан ibarettir. İstanbul'da satılan kumaş ve ambalaj malzemesi satışından meydana gelen meblâğlar da bu bakıyye içinde olabilir.

Hazineden nakden verilen meblâğlara gelince, bunların havâlelerin yetmemesi halinde gönderilmiş olması mümkündür. Ne var ki masraf kalemlerinde, nakliye ücretleri meyanında İstanbul'dan Selânik'e para nakil ücreti yerine, ters istikamette 3 hayvan yükü para nakil ücreti kayıtlıdır (II/1. k.). Herhalde Selânik'te harcanmıyan tahsisat İstanbul'a getirilmiştir. Hazineden verilen meblağ ise, fiilen İstanbul'da yapılan alışlar ve daha başka masraf yerlerine verilmiştir. Nitekim Selânik'te almandan başka İstanbul'da da 3 825 zirâ çuha alınmıştır (II/1a). Bundan başka Flordin çuha ve daha başka masraflar (II/3) İstanbul'da yapılmıştır.

Mahallinden havale edilen meblâğlar, çuha satın alma tahsisâtının asıl kaynağını teşkil ediyor. Bunların müfredatının incelenmesinden de anlaşılacağı gibi bunlar cizyeye dayanıyordu. Bu yıl sair vergilerden yalnız Siroz ve Karaferye *âdet-i ağnamı* (koyun vergisi) ndan 100 000 (madde 8) ve Yenişehir *avâriz* adı verilen olağanüstü vergi kaynağından 200 000 (Madde 9) akçe ayrılmıştır. Havâlâtın arta kalan kısmı civarın cizye hâsılından geliyordu.

Mebiât kaleminde, çuha parçalarından 5 565 zirâ (madde 1), Flordin parça çuhadan 120 zirâ (madde 2), çuha kenârından 1936 parça (Madde 3) vardır, geri kalanı ambalaj malzemesidir. Bunlar aşağı yukarı alış fiyatının yarısı bir fiata satılmıştır. Ziraât 15,5 akçeye alınan çuha yaklaşık olarak 10 akçeye, zirâi 54 akçeye alınan flordin parçaları da aşağı yukarı 20,5 akçeye satılmıştır.

Masraf Kalemleri (Vuzi'a min zâlîke) B

Bu kalemin birinci bölümünde (I), terzi başı (ser-hayyâtın anbarcı ve mutemedlerin bir yıllık ücretleri vardır. Bunların ayrıca günde ne aldıkları-

nın verilmiş olması bize ücretler hakkında bilgi vermektedir. Anbarcı ve mutemedler beşer akçe alırken terzi başı günde 9 akçe yevmiye alıyordu.

Bu kalemin ikinci bölümünde (II.), önce mübayaât (anımlar) ele alınmıştır (II/I). 2 577 636 akçeyi bulan harcamaların en büyük payı (2 373 671 akçesi) alımlara ayrılmıştır. Bunun da en büyük payı Selânik çuhasına düşmektedir (1 524 424 akçe).

1a. Selânik çuhası

Bu yıl 92 148 zirâi Selânik'te ve 3 825 zirâi İstanbul'da olmak üzere 96 000 zirâ selânik çuhası *hırıyde* (satın) alınmıştır. Bu miktar 1905 *vilar* (top) kumaş etmektedir. Bu takdirde bir *vilar* 50 zirâ'dan biraz fazla olur. Burada söz konusu olan zirâ Selânik zirâdır. Selânik zirâi İstanbul'dakinden bir *giriş* fazladır. Giriş bir zirân 1/16 sıdır³⁰. Onun için üçüncü muhasebede hesaplar, tevziat yapılırken İstanbul zirâi ile yapıldığından 96 000 zirân on altıda biri kadar arttırılmıştır (Envanter III, A. II./1).

Selânik'ten alınan çuhanın zirâi 15 akçe 5 fülüs ve bir miktar ziyade şeklinde tarif edilmiştir. Fülüs bir akçenin sekizde biridir³¹. Ancak, bu biri bir dirhem gelen fülüs'un XVI. yüzyılın başında daha ufak bir kıymet ifade eden küçükleri vardı. Bunların üçü bir dirhem ağırlığında idi³². Fıatı verirken daha ufak kesri bununla vermek istememiştir. Tabiatıyla verilen fiat maktu olmayabilir, çeşitli kalite çuha değişik fiatlarla alınabilir ve muhasebede belirtilen fiat bunların ortalaması bir fiat olabilir. Yani alınan çeşitli kumaşların toptan bedelini toplam uzunluğuna bölmekle hesaplanmış olması ihtimali vardır. Böyle düşünmemize sebep, I. Selim zamanında alınan çuhaların çeşitli fiatlarla muhasebeye kaydı yapılmış olmasıdır³³. Tabiatıyla

30 Zirâ veya arşın denen uzunluk birimi, yerine göre değişik uzunlukta-
dır. Ancak kesirleri herhalde her yerde birdir. Bu muhasebede, İstanbul zirâi,
Bursa zirâi Selânik ve Rumeîl zirâi adı açıkça veya zımnan yazılıdır. Bir zira,
8 *rub'* ve 16 *girihe* ayrılıyordu. *Lehce-i Osmânî*'de giriş كیره , girâh كراخ
olarak yazılıdır.

31-32 H. Sahillioğlu; «*Fâtih'in son yıllarında bakır paranın basılması ve dağıtılmasıyla ilgili belgeler*», *Belgelerle Türk Tarihi*, sayı 6 (Mart 1968),
s. 72-75.

33 8. 6. - 12. 9. 925 (7. VI. - 6. IX. 1519) tarihine ait üç güneş ayı müdde-
tine ait olduğu anlaşılan bir çuha mübayaâ muhasebesinde toplam olarak 91 249
zirâ çuhaya 1 315 521 akçe ödenmiştir. Fakat çuha, parti parti 11 den 17 ak-
çeye kadar değişen 17 değişik fiat üzerinden satın alınmıştır. 257 zirâ 11 ak-
çeden, 957 zirâ 11,5 tan, 22 077,5 zirâ 17 akçeden satın alınmıştır.

bu durum karşısında Selânikli çuhacı yahudilerin mîrî fiat üzerinden çuha satışı yapmalarının zaruretini açıklamak meselesi ortaya çıkar³⁴.

Selânik'ten alınan çuhaların yetmemesinden, yahut mebiât kısmında gördüğümüz üzere kumaş biçilmesi esnasında artık parçalardan beş bin küsür zirân satılmasıyla meydana gelen açığı kapatmak için, İstanbul'dan bir miktar Selânik çuhası alınmıştır. İkinci elden alınmış olmasından veya kalite farkları olduğundan bunların fiatlarının daha yüksek olduğu görülüyor. Bunların bir zirâi 20,5 akçeye alınmıştır.

b. *Flordin çuha*

Floransa işi veya bu ayarda onun taklidi başka bir çeşit çuhadır. XV ve XVI. yüzyıllarda Floransa yünlülere çok meşhurdu. Bu çuhadan bu yıl 41 *vilar* alınmıştır. Bu miktar 1476 zirâ ettiğine göre *viları* 36 zirâ eder. Bu çuhanın zirâi 54 akçeye alınmıştır.

İkinci Bayezid'in son dört yılında, muhasebe kayıtlarına göre, yukarıda bahsedilen iki çeşit çuhadan satın alınan miktarla bunların birer zirâlarının fiatı şöyle bir gelişme kaydetmiştir :

Yıllar	Selânik çuhası			Flordin çuha		
	Zirâ	Fî	Akçe	Zirâ	Fî	Akçe
1509-1510	95 066	15,5	1 473 430	1 476	45	66 420
1510-1511	92 148	15 5/8	1 442 458	1 476	54	79 704
1511-1512	97 710	15 3/8	1 502 291	1 476	45	66 420
1512-1513	112 000	15 6/8	1 179 558	1 476	46	67 896

Tablo III

Tablodaki rakamları ayrıca İstanbul'dan tedârik edilen Selânik çuhasıyla tamamlamak lâzımdır. 1510-1511 de zirâi 20,5 akçeden 3 825 zirâ ve 1511-1512 yılında da zirâi 19,5 akçeden alınan 12 700 zirâ eklemek lâzımdır.

Selânik'ten alınan çuhanın değeri bir iki fülûs oynarken, Flordin çuha, ithal malı olduğu için, yayınladığımız muhasebede olduğu gibi fiatı dokuz akçe fark etmiştir. Normal senelerde fiat ancak bir akçe oynuyor.

34 Not 15 te çuha narh fiatının tesbitine ait bir kayıt vardır.

Kırpas

Kırpas, keten veya pamuk bezdir. Muhasebeden anlaşılacağı gibi çuha emîni, çuha ile birlikte yeniçeri ihtiyacı için pamuk ve keten bezi tedârik işiyle de uğraşıyordu. Ancak sonraları, Rumeli ve Anadolu'da muhtelif yerlerden tedârik edilen bu çeşitli dokumaların bir tek kişi tarafından toplanması güçleştiğinden ve miktarları çoğaldığından ayrı ayrı eminler vasıtasıyla toplandığı görülüyor³⁵.

c. Keten bezi

Keten bezi Rumelinden, Tarhala ve dolaylarından toplanırdı. Yeniçeri *zir-câme* (iç çamaşır) ve *pirehen* (gömlek) leri imâlinde kullanılırdı. Üçüncü muhasebe dolayısıyla bu konuya dönülecektir.

Keten bezi sekiz kabzalık Rumeli zirâi ile satılırdı. Beher zirâi bu yıl 2 akçe ve 3 fülusa toplanmıştır. Toplam olarak 182 800 zirâ keten bezi alınmıştır.

d. Tuzla bezi

Bir pamuklu bezdir. XVII. yüzyıla ait kayıtlardan bu Tuzla'nın, Biga'daki Kızılca Tuzla olduğu anlaşılıyor. Burada dokunan bez yeniçeri *bârânî* elbiselerinin astarı olarak kullanılıyordu. Bu bez Bursa zirâi ile satılırdı. Bir zirâi bu yıl 2 akçe 2 fülûse (2,25 akçeye) alınmıştır. Toplanan Tuzla bezi 45 000 zirâdir.

e. Nimte bez

Bu da pamuklu bir bezdir. Bu bez *mîrâhûrî* yeniçeri elbisesi astarlığı olarak kullanılıyordu. Diğer bezler zirâ hesabıyla satıldığı halde bu bez *kıt'a* hesabıyla satılıyordu. Bir kıt'asından iki mîrâhûrî elbise astarı çıkıyordu. Kıt'ası 23 akçeden 5 910 kıt'a nimte bez alınmıştır.

35 H. 1015, (M. 1606), yılı için *bitâne* (astar)-ı *çuka-i yeniçeriyân*'ı Hüseyin Çavuş Akhisar'dan H. 1016 (M. 1607) astarını emin-i astar İdris Beg Bergama'dan topladılar (Başbakanlık Arşivi, Maliyeden Müdevver 5093). *Pirehen* ve *zir-câme* kirpasını, kirpas emini müteferrika Abdullah Ağa 1021-1022 (1612-1613) te Tırhala'dan topladı (Maliyeden Müdevver 16093).

Nimte bezler Batı Anadolu'dan *Akhisâr* ve dolaylarından toplanıyordu. Bu üç çeşit bezden Bayezid'in son yıllarında satın alınan bez miktarı ve fiyatları şöyledir :

Yıllar	Keten bezi			Tuzla bezi			Nimte bez		
	<i>Zirâ</i>	<i>Fî</i>	<i>Akçe</i>	<i>Zirâ</i>	<i>Fî</i>	<i>Akçe</i>	<i>Kıt'a</i>	<i>Fî</i>	<i>Akçe</i>
1509-1510	150 000	2 1/2	365 373	43 780	2,25	98 505	5 200	23	119 600
1510-1511	182 800	2 3/8	437 236	45 000	2,25	101 250	5 910	23	135 930
1511-1512	180 132	—	508 088	50 100	2,25	112 725	5 956	29,5	175 702
1512-1513	180 000	—	434 557	45 569	2,25	103 816	4 595	27	124 173

Tablo IV

Ambalaj

Çuha ve kirpasın ambalajlanmasında *kebe* kullanılmıştır. Çuhalar için 1 250 kıt'a kebe, bezler için 105 kıt'a kâfi gelmiştir. Kebelerin fiyatları farklı olduğuna göre evsafı değişiktir. Çuhalar için alınan kebe kıtası 15,5, bezler için ise 12 akçeden hesap edilmiştir (f).

Çuha ve bezlerin denk edilmesinde kullanılmak üzere 1 150 kıt'a ip (resen) alınmıştır (g).

Yük (bar) lerin dikişinde 17 okka iplik (gazl) kullanılmış (h) ve çuha toplarını mühürlemek için 200 akçelik *sürb* (kurşun) lâzım gelmiştir (i).

Nakliye

Çuha ve bez denklelerinin İstanbul'a taşınması bize o zamanki taşıma ücreti hakkında fikir vermek bakımından önemlidir.

Kirpasları beygir (bârgir) lere yükliyerek taşımışlar. Bir beygir yükü için 225 akçe hesap edilmiştir. Ancak yukarıda belirttiğimiz gibi kirpaslar muhtelif yerlerden temin edilmiştir. Bu 225 akçelik ücret bir yükün nereden nereye kadar taşınması ücreti olduğu belli değildir (j).

Çuhaların ise Selânik'ten İstanbul'a taşınmasında develer (şütürân) kullanılmıştır. Bir deve yük için 198 akçe hesap edilmiştir. Muhasebe kaydından 1818 vilâr çuhanın 303 deve yükü meydana getirdiği anlaşılıyor. Oysa 1905 vilâr çuha alınmıştı. Aradaki farkın ne olduğu belli değildir (m) ve (a).

Selânik'ten İstanbul'a üç yük akçe getirilmiştir. Bunun için 540 akçe ödendiğine göre yük başına 160 akçe hesap edilmiştir (k).

Ücretler

Pastav(top)ların dikişi, ambalajlama ve dellâliye için toptan bir tek ra-

kam vardır 2 350 akçe (l). Fakat bu ücret Selânik'te yapılan masraflar arasında yer almıştır. İstanbul'da yapılan masraflardan ücretler 2. bölümde yer almıştır.

2. *El-icârât*

Bu bölümde satın alınan kumaşların elbise haline getirilerek dağıtılacak duruma gelinceye kadar yapılan masraflar yer almıştır.

Çuhaları bir terzi (hâyyat) kesiyordu. Makasdarlık ücreti için maktu 2 000 akçe alıyordu (c).

a. *Elbise dikişi*

Selânik çuhasından *bârânî* 4 791 sevb (elbise), *mîrâhûrî* 10 458 sevb dikilmiştir. Mirahuri dikiş ücreti 5, *bârânî* dikiş (duhten) ücreti 9 akçe hesabedilmiştir.

b. *Çamaşılık dikişi*

Zîr-câme ve pîrehan dikiş ücreti 2 akçe hesabedilmiştir. Keten bezinden 15 249 çift dikilmiştir.

c. *Boyama ücreti*

Bârânî astarı olarak kullanılan Tuzla bezinin, elbise renginde boyanması gerektiğinden, lâciverde boyatılıyordu. Boya ücreti 100 zira'a 30 akçe idi.

Bu fasılda ayrıca Selânik ve İstanbul'daki anbarların onarma (meremet) masrafı (d), satılması icab eden parça kumaşların anbardan pazara taşıma ücreti, tellâllığı, bostan gılmanı çuhalarının hamallığı ücreti (e) satılacak parçalar için bedesten (kapalı çarşı) da kirâlanan dükkânın icârı (f) vardır.

3. *Mevkî sahibi kimselere verilen çuha ve masrafları*

Bu fasılda durumları bakımından yeniçeri neferi muamelesi yapılması mümkün olmayan zevât vardır. Bunlara âdî çuhadan elbiselik verilmezdi. Bu kayıttan anlaşıldığına göre bu gibi kişilere belli evsaftan çuha veya bedeli verilmek iktiza ediyordu. Bu 3. bendin a faslından özel durumları olan kimseleri ayrı ayrı saymış, ne kalite çuha verileceği belirtilmiş, değeri gös-

terilmiş ve bunun yanında dikiş vesâir masrafları için takdir edilen meblâğ yazılmıştır.

Bu bendin, ordunun belli başlı ileri gelen şahıslarının kimliğini vermesi bakımından ayrıca önemi vardır. Meselâ yeniçeri ağasının bu tarihte Mustafa Bey olduğunu öğreniyoruz. Mustafa beye *skorlat çuha* yerine bedeli olan 800 akçe ve bunun yanında ayrıca 1 000 akçe nakid para verilmiştir (a/1). Sekbanlar başı Mustafa beğ'e *Samarten* صهارتن *çuha* yerine bedeli olan 380, ve nakid olarak ayrıca 800 akçe ödenmiştir (a/2). Diğer kimselere florden çuha (çuka-i eyin) bir boy (kad) ve bunun yanında yüzer akçe veriliyordu (a/3-7).

Solaklara alemli diye bir çeşit kumaş yerine bedeli olan 55 akçe ödenmiştir (a/8). Alemli diye bahsedilen şey, Aşık Paşa'zâdenin Germiyan oğlu'nun; Orhan beğ'in şehzâdesi Bayezid'e evlenmek üzere kızını teklif ettiğinde elçisinin getirdiği hediyeler arasında zikri geçen *alemli ak bezler* olmalıdır. Denizli'de dokuyup ve hilat olarak giyerlerdi³⁶.

Aynı bölümün b faslından *eyin çuha'sı* ve bununla birlikte yüzer akçe verilen kimseler sayılmıştır (b/1-14).

Gene bu bölümün c faslında, hassa gâşiye (haşa, at örtüsü) için tahsis edilen kumaş yerine takdir edilen bedeli ayrılmıştır. *Kırmızı skorlat çuhadan* 44 zirâ, *Fıstık renkli flordin* 45, ve gök mavisi (âsûmânî) *flordin çuha* 29 zirâ, ile mahiyetini tesbit edemediğimiz muton veya meton denen bir başka kumaştan 6 zirâ tahsis edilmiştir. Bunların beher zirâları için sırasıyla 185, 65, 65 ve 29 akçe takdir edilmiş, dikiş (duhten) masrafına 1332, ufak tefek masraflarına 358 akçe takdir edilmiştir. c/2 binek hayvanlarının *sağrı-pûş* (sağrı örtüsü), *çultar* (palan örtüsü) ve *püş-i rekib* (binek atı örtüsü) masraf hesabıdır.

Bunun için gereken şeyler yerine bedelleri ödenmiştir. Gerekenin dikiş ücreti karşılığında maktu olarak takdir edilen meblâğ ödenmiştir.

C. EL-BÂKİ

Yapılan alımlar, ödenen ücretler, ve mutad olan şeylerin yerine verilen bedelleri tamamen ödendikten sonra, emînin elinde 277 118 akçe artmış olup gelecek muhasebe için gelir olarak kaydedilmiştir.

36 «Murad Fakı'yı elçi gönderdiler, Murad Han Gâzi'ye geldi, iyi atlar hediye getirdi. O zamanda altın, gümüş az idi. Denizli'den *ak alemli bezler* olurdu. Hilat olarak onu giydirirlerdi...» *Aşıkpaşa oğlu Tarihi*, Atsız neşri, 1000 temel eser, İst. 1970, sb. 62.

II. Muhasebe

MUHASEBE-İ HARC-İ ÇUKAĖĖ VE PİREHENĖĖ VE ZİRCĖMEĖĖĖ
BERĖY-İ 'ĖDEĖ-İ ZEMİSTĖNĖ-İ CEMĖĖĖ-İ GİLMĖN-İ YENİÇE-
RİYĖN-İ DERGĖĖ-İ 'ĖLİ VE GİLMĖN-İ YENİÇERİYĖN-İ 'ACEMİ
MĖĖ SERPİYĖDEGĖN VE ĖĖĖ VE GAYRİĖĖ MĖĖĖ HARC-İ
LĖZİM-İ SĖİR BE-MĖRİFET-İ SÜLEYMĖN BEG EMİN 'AN EBNĖ-İ
SİPĖĖHİYĖN VE SİNĖN KĖTİB 'AN SİLĖĖDĖRĖN 'AN GURRE-İ
RAMAZAN SENE SİTTE 'AŞER VE TİS'A MİE İLĖ GĖYET-İ ŞĖBAN
SENE SEB'A 'AŞER VE TİS'AMİE (1.9.916 - 29.8.917 / 2.XII.1510 -
21.XI.1511). TAHRİREN Fİ HĖMİS-İ ZİLĖİCCE SENE SEB'A 'AŞER
VE TİS'AMİE (15.12.917/4.III.1511).

A.— ASL-İ MAL Fİ SENE MĖĖ BAKİYYE-İ MUĖĖSEBE

2 865 022

I.— 'An bakıyye-i Muhasebe-i mâziye 'an tahvîl-i hodşân 'an
gurte-i Ramazan sene hamse 'aşer ve tis'amie (1.9.1915/
13.XII.1509)

247 165

II.— 'An hıznê-i 'âmire fî 22 Safêr sene 917/21.V.1511)

150 000

III.— 'Anî'-t-tahvîlât

2 391 000

'An tahvîl-i:

- 1) Melmed Tomağî مملکة عمین 'an ebnâ-i sipâhiyân ve
Mehmed bin Ozan اووزان کاتب 'an silâhdârân 'an ciz-
ye-i gebrân-ı vilâyet-i Selânik 'an evvel-i nevrüz el-
vâkı' fî 12 Zilhicce sene sitte 'aşere ve tis'a mie
(12.12.916/12.III.1511)

210 000

- 2) Hüseyin Hammâmî emîn 'an ebnâ-i sipâhiyân ve Yusuf bin Süleyman kâtib 'an silahdârân 'an cizye-i gebrân-ı vilâyet-i *Avrethîsârî* 'ani't-târihi'l-mezbûr 218 000
- 3) Mevlânâ Muslihuddin kadi-i köhne-i İncek emîn ve Hüseyin bin Yusuf kâtib 'ulûfeî 'an yemîn 'an cizye-i gebrân-ı vilâyet-i *Avrethîsârî* 'ani't-târihi'l-mezbûr 420 500
- 4) Ahmed Kösec emîn 'an silahdârân ve Murad kâtib 'ulûfeî 'an yemîn 'an cizye-i gebrân-ı vilâyet-i *Zihne* ve *Drama* 'ani't-târihi'l-mezbûr 400 000
- 5) Kemâl emîn 'an silahdârân ve Haydar kâtib silahdâr 'an cizye-i gebrân-ı vilâye-t-i *Yenice-i Vardar* 'ani't-târihi'l-mezbûr 337 500
- 6) Mevlânâ Hüsameddin kadi-i *Avrethîsârî* emîn ve Ca'fer kâtib 'an ebnâ-i sipâhiyân 'an cizye-i gebrân-ı vilâyet-i *Kareferye* 'ani't-târihi'l-mezbûr 50 000
- 7) Mevlânâ fazlullah kadi-i *Zihne* emîn ve Mustafa bin 'Ali Beg kâtib 'an ebnâ-i sipâhiyân 'an cizye-i Gebrân-ı vilâyet-i *Siroz* 'ani't-târihi'l-mezbûr 200 000
- 8) Kasım 'an kist-ı 'âdet-i ağnâm-ı vilâyet-i *selânik* ve *Süroz* ve *Karaferye* ve gayrihâ vâcib-i sene 915 ki der April sene 916 (Nisan 1510) vâkî şüde est 100 000
- 9) Mevlânâ kemâl Çelebi kadi-i sâbık *Yenişehir* 'an kist-ı 'avâriz-ı vilâyet 200 000

- 10) Hızır Efîâk emîn ve Behrâm kâtib 'an silâhdârân 'an cizye-i gebrân-i vilâyet-i *Tırhala* 'an târih-i mezbûr 15 000
- 11) Mevlânâ 'İvazî'l-merhûm kadî-i köhne-i *Kesteriye* emîn ve İnebegî kâtib 'an ebnâ-i sipâhiyân 'an târih-i mezbûr 190 000
- 12) Yusuf sarrâc emîn 'an silâhdârân ve İskender Bosna 'ulûfê kâtib 'an yemîn 'an cizye-i gebrân-ı vilâyet-i *Kesteriye* 'an târih-i mezbûr 50 000

76 857

IV.— 'Anî'l-mebiy'ât

'An *bahâ-i*:

- 1) Pârehâ-i çuka-i Selânik 5 565 zirâ'
- 2) Pârehâ-i çukâ-i Flordîn 120 »
- 3) Kenârâ-i çuka 1 936 'aded
- 4) Pârehâ-i meyânger çuka ve pâre-i skorlat ki 'an yapukhâ ve gayr mânde 830
- 5) Kebehâ ki zarf-ı çuka ve kirbâs kerde budend 11 120
- 6) Resenhâ ki pârehâ pîçde بـدـه بـدـه end — » 1 180

2 587 904

B.— VUZİ'A MIN ZALİK

I.— Mevâcib-i mezkûrîn

10 260

Fî yevm

Fî sene

1. Hüseyin serhayyâtın
2. Ahmed anbârî
3. Davud mu'temed
4. Hızır mu'temed
5. Hasan mu'temed

9

5

5

5

5

Y e k ũ n

10 260

II.— Çukahâ ve pîrehentâ ve zîr-câmehâ ve gayrihâ

2 577 638

1. El-mubâyâ'ât

2 373 671

Bahâ-i:

a. Çukahâ-i Selânik, 1 905 vîlar
be-zirâ'-i büzürk 96 000 zirâ'

1 521 424

—Der Selânik hirryde 92 148 zirâ' fi
15 akçe ve 5 fülûs ve ziyâde

1 442 458

—Der Istanbul hirryde 3 825 zirâ' fi
20,5 akçe

78 966

b. Çukahâ-i Flordin ve gayr 41 vilâr 1 476 zirâ' fî 54	79 704
c. Kîrpâs-ı ketân be-zirâ'-i heşt kabza-i Rumeli ki be- ma'rifet-i kuzât-ı vilâyet-i mezkûre sitâde bude 182 800 zirâ' fî 2 akçe ve 3 fülûs ve ziyâde	437 236
d. Kîrpâs-ı Tuzla be-cihet-i astar-ı bârânî be-zirâ'-i Bursa 45 000 zirâ', fî 2 akçe ve 2 fülûs	101 250
e. Kîrpâs-ı nîmte be-cihet-i astar-ı çukahâ 5 910 kıt'a fî 23 [akçe]	135 930
f. Keke be-cihet-i pîçiden-i çuka ve kîrpâs der râh 1 350 kıt'a	21 175
—Be-cihet-i çuka 1 250 kıt'a fî 15,5	19 370
—Be-cihet-i kîrpâs 105 kıt'a fî 12	1 800
g. Resen be-cihet-i besten-i çuka ve kîrpas 1 150 'aded	2 550
h. Gazl be-cihet-i duhten-i bârhâ 17 kıyye	68
i. Sürb be-cihet-i mühr-i çuka	200
<i>Be-cihet-i :</i>	
j. Kîrâ-i bârîgîrân ki kîrpâs keşide end 50 haml fî 225	11 250
k. Kîrâ-i akçe be-cihet-i averden 'an Selânik bâ-İstan- bul 3 haml	540

1. Duhten-i pastavhá ve bendkerden ma'a harc-i dellál	2 350
m. Kirá-i şüitürán ki çukahâ-i Selânik averdend 1 818 vilár, 303 haml fî 198	59 949
2. <i>El-icârât</i>	147 707
<i>Be-cihet-i :</i>	
a. Duhten-i bârânî ve mîrâhûrî ki nakid dâde şüde 15 249 sevb	95 409
Be-cihet-i bârânî 4791 sevb fî 9	43 119
Be-cihet-i mîrâhûrî 10 458 sevb fî 5	52 290
b. Duhten-i pîrehen ve zîr-câme 15 249 sevb fî 2	30 498
c. Ücret-i hayyât ki çukahâ büürîd ber-vech-i maktû'	2 000
ç. Ücret-i sabbağ berây-i renk-kerden-i kirpâs-ı <i>Tuzla</i> berây-i astâr-ı bârânî ve gayr 50 000 zirâ' beher 100 zirâ' fî 30	15 000
d. Meremmet-i anbâr-ı çuka der İstanbul ma'a kirây-i anbar der Selânik ve gayr	1 725
e. Ücret-i hammâlân be-cihet-i bürden-i pârehâ-i çuka ve kebehâ be-cihet-i fûrûhten 'an anbâr be-pazâr ve bürden-i çukahâ-i gilman-ı bostan ma'a ücret-i dellál	2 895

f. Kirây-i dükkân der Bezzâsâtân-ı İstanbul fi sene	240
3. 'Âdet-i harc-i çukahâ ki mezkûr est	36 795
a. Be-cihet-i cemâ'at-i yeniçeriyân-ı dergâh-ı 'âlî	29 435
1) Mustafa Beg âgây-i yeniçeriyân	1 800
—Be-cihet-i bahâ-i çuka-i skorlat-ı kırmızı	800
—Nakdiye	1 000
2) Mustafa Beg ser-sekbânân	1 180
—Be-cihet-i bahây-i çuka-i samarten(?)	380
—Nakdiye	800
3) Kasım Beg kâtib-i yeniçeri çuka-i eyin 1 kad, nakdiye	100
4) Ağâyân-ı Rumelî ve Anadolu çuka-i eyin 2 kad, nakdiye	200*
5) Ser-piyâdegân ma'a kethüdâ ve nâib ve çavuş ve mu'allim ve muhızır 100 nefer, çuka-i ey-in 100 kad, nakdiye	10 000
6) Zağarcıyân-ı sūvârî 19 nefer, çuka-i ey-in 19 kad, nakdiye	1 900

* Nakdiye beher fi 100

7) Sekbânân-ı süvârî 32 nefer, çuka-i ey-in 32 kad,
nakdiye 3 200

8) 'Âdet-i 'alemluy-i solakan

Kadîm 151 nefer

Hâdis 50 »

201 » fî 55

11 055

b. *Be-cihet-i mezkûrîn*

7 300

Be-cihet-i :

Nefer Çuka(hâ)-i
eyin Nakdiye
kadd

1) Ser-piyâdegân ve ağâyân-ı gılmân-ı 'acemî der
İstanbul 31 31 3 200

2) Ser-piyâdegân-ı gılmân-ı 'acemî der Gelibolt 8 8 800

3) Ser-bostânî ve ser-anbârî der İstanbul 2 2 200

4) Ser-cebeciyân ve ser-topçuyân ve ser hayyâtîyn-ı
hâssa ve hil'at ve ser halvâî ma'a kethüdâ-i top-
çâ ve ser tabbâh 7 7 700

5) Sinân ser-habbâzân-ı dergâh-ı 'âli 1 1 100

6) Ser-bostânî-i hâssa der Edirne	1	1	100
7) Çakırcıyân	7	7	700
8) Râh-âbî	1	1	100
9) Ser-kalafâtî der Galata ma'a mahzânî ve dam- cı kethüdâ	3	3	300
10) Ser-câme-şûy	1	1	100
11) Kethüdâ-i şâhinciyan	1	1	100
12) Anbârî-i hîme	1	1	100
13) Şîrmerd kethüdâ-i bevvâbîn-i Bâb-i Hümâyûn	1	1	100
14) 'Ali ve Hızır Bâlî ve Dervîş Ali ve Bâlî ve Mah- mud ve Sinan ve Hüdâverdi mi'-marân	7	7	700
<i>c. Harc-ı müteferrik-i sâir</i>			
1) Be-cihet-i harc-ı gâşiyehâ-i hassa	41	kıf'a	14 760

Bahâ-i

Zirâ'	Fî'	[akçe]
44	185	8 140
45	65	2 925
29	65	1 885

- Çuka-i skorlat-ı kırmızı
- Çuka-i flordin-i fıstığı
- Çuka-i flordin âsûmânî

—Meton (?) متون	6	20	120
—Be-cihet-i harc-ı hurda-i mezkûrîn			358
—Be-cihet-i duhten-i mezkûrîn			1 332
2) Be-cihet-i harc-ı sağır-ı pûş ساغری پوش rekîb ve çul-tar ve pûşş-i rekîb			4 705
—Bahâ-i çuka-i sokriat-ı kırmızı 1 zirâ' 6 rub'	365		
—Bahâ-i çuka-i skorlat-ı mor 1 zirâ' 6 rub'	240		
—Bahâ-i şerîd ve gayr	190		
—Bahâ-i bitâne-i hâs, kır'a 80	180		
—Be-cihet-i harc-ı çultâr-ı hâssa ber-vech-i maktû'	2 000		
—Be-cihet-i harc-ı pûşş-i rekîb ber-vech-i maktû'	1 500		
—Be-cihet-i duhten-i sağır-ı pûş kat'iyât	30		
—Be-cihet-i duhten	50		
—Be-cihet-i muşamma' kerden-i bitâne	150		

277 118*

C.— EL-BÂKİ

* Der muhasebe-i âyende nebişte şüâ.

III. MUHASEBE

A. ve B. Asl-ı Çuha ve Kirpas,

Bu muhasebe aynı bir muhasebedir. Hesaplar artık burada para ile değerlendirilmemektedir. Hesapların *aktife* (gelire, girene) karşılık olan *asl-ı çuka ves.* kısmında :

- a) Geçen seneden arta kalan kumaşlar
- b) Bu yıl satın alınan kumaşlar
- c) Çuhaya mahsus olarak, tahsisât İstanbul zirâ'ı ile olduğundan, Selânik ve İstanbul arşınları farkından ortaya çıkan fark, ki zirâ başına bir girih olduğundan *tefâvüt-i girih* diye isim verilmiştir, asıl çuha miktarına eklenmiştir. Bu hususta II. Muhasebe'de bilgi verilmiştir (A/II).

C. Minhâ

Bu başlık altında muhasebede, bahsi geçen kumaşların kullanılma yeri gösterilmiştir. Önce miktarı hesap edilen kumaştan, iskartaya ayrılıp II. Muhasebede (A. IV) satıldığını gördüğümüz miktarı çıkarılıyor, ve geriye kalan miktardan neler dikildiği gösteriliyor. Bu vesile ile bir kad (boy) *eyin* çuhası için 6 zirâ flordin çuha, (1/a), bir sevb (elbiselek) *bârânî* için 7 (2/a) ve bir sevb *mîrâhûrî* için 6 zirâ Selânik çuhası gerektiğini öğreniyoruz (2/b).

Taşıma vesair masraflar hâric bu takdirde kumaş alış fiatı ve dikişi üzerinden hesaplanacak olursa, bu üç çeşit esvâbtan her birinin maliyeti :

	Kumaş	Dikiş	astar	Mâliyet
Eyin	6x54	100	—	424
Bârânî	7x15,75	9	9x2,25	138
Mîrâhûrî	6x15,75	5	0,5x23	111,5

Selânik çuhasından hassâ egerler (*zînhâ*) örtüsü için 150 zirâ kumaş tahsis edilmiştir (2d).

Keten bezinden *zîr-câme* ve *pirehen* çifti için 11,5 zirâ (3 a) kâfi geldiğine göre gömlek ve iç çamaşır kumaş ve dikiş fiatı maliyeti (nakliye vesâire hâriç), $(11,5 \times 2 \frac{3}{8} =) 23 + 2 = 25$ akçe olarak hesaplanmış olur.

Bârânî astarını 9 Bursa zirâ Tuzla bezi (4), *Mîrâhûrî* elbise astarına da yarım kıt'a *nimte* bez kullanılıyordu (5).

Mikdarı yazılı esvâb dikişinden sonra, iskarta vesâir yerlere verilen kumaşlar çıkınca bir az kirpas artmış ve ertesi sene muhasebesine bâki olarak devredilmiştir (D).

III

MUHASEBE-İ ÇUKA VE KİRPÁS BE-CİHET-İ 'ÁDET-İ ZEMİSTÁNI-İ YENİÇERİYÁN VE GAYR BE-MA'RİFET-İ EMİNÁNÍL-MEZBÚRÁN VE TÁRİH-İ MEZKÚR

A.— ASL-İ ÇUKAHÁ MA'A BAKIYYE-İ MUHASEBE-İ MÁZİYE

I.— 'An bakıyye-i muhasebe-i hodşán 'an gurré-i Ramazan se-
ne 915 ilâ sene (2.XII.1510-21.XI.1511)

	Sevb	Zirâ
Bârâni	4	
Mirâhûri	3	
		103 476

II.— 'Ani'l-ibtiyâ' ki der bâlá mezkûr est

1. Çukahâ-i Selânik

96 000 zirâ'

'An tetâvût beher zirâ' fi bir girih

6 000 »

Yekûn

102 000 »

2. Çukahâ-i Flordin

1 476 »

B.— ASL-İ KİRPÁS MA'A BAKIYYE-İ MUHASEBE-İ MÁZİYE

I.— Kîrpás-ı ketan be-zirâ'-ı heşt kabzâ

219 987

1) 'An bakıyye-i muhâsebe-i mâziye

37 187 zirâ'

2) 'Ani'l-ibtiyâ' ki der bâlá mezkûrest

182 800 »

II.— Kîrpás-ı *Tuzla* be-zirâ'-ı bursa

50 712

1) 'An bakıyye-i muhâsebe-i mâziye

5 712 zirâ'

2) 'Anî'l-ibtiyâ' ki der bâlâ mezkûrest	45 000 »		
III.— Kırpâs-i nûmte			
1) 'An bakiyye-i muhâsebe-i mâziye	59 kıf'a		
2) 'Anî'l-ibtiyâ' ki der-bâlâ mezkûrest	5 910 »		
C.— MİNHA, SARF KITA' BE-CİHET-İ MEZKÛRİN			
1.— 'An çukahâ-i flordîn		Kıf'a	Zirâ
			1 476
a. Çukahâ-i eyin 226 kad fi 6 zirâ'	1 356 zirâ'		
b. Furuht ki der bâlâ mezkûr est	120 »		
2.— 'An çuka-i Selânik			102 000
a. Bârânî 4 791 sevb fi 7 zirâ'	33 537 »		
b. Mirâhûrî 10 458 sevb fi 6 zirâ'	62 748 »		
c. Furuht ki der bâlâ mezkûr est	5 565 »		
d. Be-cihet-i pûşîş-i ziynehâ-i hâssa	150 »		
3.— 'An kırpâs-i ketân be-cihet-i pîrehen ve zir-câme be-zirâ'-i heşt kabza be-her zevc fi 11,5 zirâ' ve nim çarik	15 249 zevc		177 270
'An bakiyye-i muhâsebe-i mâziye	3 »		
Ziyâde bakiye	1 »		

4.— 'An kirpâs-i Tuzla be-cihet-i astar-ı bârânî beher sevb fi	45 120 zirâ'	
9 zirâ' ma'z-ziyâde fi 4 791 sevb	355 »	
Be-cihet-i astar-ı gâşiyehâ ve puşthâ-i eyin		45 475
Y e k û n		
5.— 'An kirpâs-i nîmte be-cihet-i astar-ı mirâhûrî Beher 2	fi 10 458 sevb	5 219
sevb fi 1 kit'a		
D.— EL-BÂKİ		
1. 'An kirpâs-ı ketân be-zirâ-ı Rumeli		42 717
2. 'An kirpâs-ı Tuzla be-zirâ'-ı Bursa		5 237
a. Rengin	4 525 zirâ'	
b. Sepid	712 »	
3. 'An kirpâs-i nîmte		740

(Tetimme der muhâsebey-i âyende nebişte şüud)

IV MUHASEBE

Bu muhasebe de bir aynî muhasebe olup, dikilen *eyin, bârânî, mîrâhûrî* esvâb ile *pirehen* ve *zir-câme* miktarı (A) ile bunlardan toplam olarak ne kadar dağıtıldığını ve bunun müfredâtını (B) göstermektedir. Dağıtımdan sonra geri kalan esvâb ta el-bâki (C) olarak gösterilmiştir.

Bu muhasebe türlü bakımlardan faydalıdır. Bir kere kapu kulu mevcudunu ve giyecek verilen sâir askerî zümreleri verdikten başka, resmî görevde farz edilen bazı meslek erbabını da vermektedir.

Dağıtımda, her nefere bir bârânî veya bir mîrâhûrî esvâb ile bir çift çamaşır veriliyordu. Eyin çuhası alanlar ayrıca iç çamaşır almıyor. Çamaşır, buna göre her zümrenin nefer adedini verir.

Aşağıda Bayezid'in son dört yılı zarfında bazı askerî zümrelerin mevcudunun değişmesi bir tablo halinde verilmiştir. Sâir meslek sahipleri için ise, bugün, lûgata baş vurulmadan bilinemiyeceklerin anlamlarını vermekle yetineceğiz.

- Habbâz, habbâzîn (22-23) ekmekçi (ler),
- Hayyât(in) (25-26) terzi(ler)
- İstabl (27) Ahur
- Câme-şuy(ân) (35) Çamaşırıcı, çamaşır yıkayıcı(lar)
- Kaliçe-bâf(ân) (42) halı dokuyucu(ları)
- Kazgânî (47) kazancı
- Râh-âbî (50) su yolcu
- Zerker(ân) (54) kuyumcu(lar)
- Postin-dûz(ân) (55) kürkçü(ler)
- Haddâd (56) demirci
- Şâkird(ân) eş (59) çırak(lar)ı
- Poladger (60) poladçı
- Şarâbdâr (62) içki dağıtan, sâki
- Sürbî (64) kurşuncu
- Âsiyâbî (66) değirmenci
- Bğaçebân (69) Bağçıvan
- hîme (70) odun
- 'Anberineî (71) kadınların misk ve anberden boyunlarına taktıkları bir çeşit gerdanlık yapıcısı anberineci
- Çarakçı (72) Çarağ yapıcısı
- Kendekârî (74) oymacı
- Zehgîrî (75) Okçuların baş parmaklarını taktıkları zehgîr dedikleri yayı çekmeğe mahsus bir çeşit yüzük yapıcısı

- Şeşşîr-ger (77) kılıççı
 Kemânger(ân) (85-86) Yayıcı, yay yapıcı(ları)
 Küfteger (92) yıldızcı, altın varakçı
 tîr-ger (105) okçu
 kârdger (110) bıçakçı
 Külâh-dûz (114) külâhçı
 Nahilbend (125) Mumdan ağaç, meyve gibi şeyler yapan
 Gazzâz (124) ipekçi, ipek masuracı
 ard (138) un
 Keşfî(hâ) (139) gemi(ler)
 Sikkezzen (141) para basan, fakat para kalıbı kazıyıcı sikke-gen an-
 lamında da kullanıldığı olur.
 Zerdûz (143) sırmacı, altın tel işleyen
 Müzedûz (147) Çizmeçi
 Harrât (150) çıkırıkçı
 Suhânger (153) eğeci
 Niyâmger (157) kınıcı, kılıfçı
 Naccâr (159) doğramacı, marangoz
 Kalafatî (161) kalafatçı
 şîrî (162) sütçü (?)
 dimaşkı (164) Dimaşk (Şam) şehrine izafe edilen bir sanat, türkçe hiç
 bir lûgatta bulunamadı. Fransızca *damasquiner* olarak kullanılan
 kelime olsa gerektir. Şam usulü demir ve çelik üzerine altın tel
 kakarak tezyînât işleyen sanatkâr anlamına gelir.
 Limonî (166) liman memuru

Esvâb dağıtımından yararlanan belli başlı askerî zümrelerin 1509-1513
 yılları arasında mikdarı (nefer olarak)

	1509-10	1510-11	1511-12	1512-13
Yeniçeriyân-ı dergâh-ı âlî	8074	8 517	10 029	10 104
Yeniçeriyân-ı acemi (İst.)	2705	2 576	3 547	2 435
Yeniçeriyân-ı acemi (Gelibolu)	226	212	227	175
Hayme mehterleri; hayme-dûz	192	195	205	218
Cebeciyân dergâh-ı 'âlî	433	504	479	438
Topçiyân-ı » »	243	332	320	364
Cemâ'ât-ı İstabl	605	678	860	822
Top arabacıları	274	269	295	284
Alem mehterleri	134	143	152	157

Tablo V

	Çuka(hâ)-i eyin kadd	Barâni sevb	Mîrâhûrî sevb	Pîrehen ve vezîr-câme zevc
A.— Asl-ı çukahâ-i büride ma'a pîrehen ve zîr-câme ki der bâlâ mezkûrest	226	4 795	10 461	15 263
B.— Vuzi' a min zâlîke	228*	4 793	10 460	15 253

'ADET-İ ZEMİSTANI-İ MEZKÜRİN VÂCİB-İ SENE 916:

1. Cemâ'at-ı yeniçeriyân-ı dergâh-ı 'âli ma'a Ağa ve ser-sekbânân ve kâtib ve kethüdâ ve ser-piyâdegân ve gayruha 156 3 684 4 833 8 517
2. Cemâ'at-ı yeniçeriyân-ı 'acemî ma'a ağa ve ser-piyâdegân der İstanbul 31 73 2 576 2 649
3. Cemâ'at-ı gılman-ı anbârî 1 14 — 14
4. Cemâ'at-ı gılman-ı teberdârân — 2 20 22
5. Cemâ'at-ı gılman-ı bostân-ı hâssa der İstanbul 1 20 160 160
6. Cemâ'at-ı gılman-ı bostân-ı Büyükdere — 3 26 29
7. Cemâ'at-ı gılman-ı bostan-ı Davudpaşa — 6 41 47
8. Cemâ'at-ı gılman-ı bostân-ı Âsiyâb — 5 29 34
9. Cemâ'at-ı gılman-ı bostân-ı Sinan Paşa — 3 33 36

* İki kaddın bahası verilir

10. Cemâ'at-ı gılman-ı habbâzân-ı furun-ı sekbânân	—	1	8	9
11. Cemâ'at-ı gılmân-ı mehâzin-i Galata ma'a Murâd mermumetî	1	2	4	6
12. Cemâ'at-ı gılman-ı mehterân-ı hayme ma'a hayme düzân	—	101	94	195
13. Cemâ'at-ı gılman-ı yeniçeriyân-ı 'acemi der Geliboli ma'a ser-piyâdegân	8	19	193	212
14. Cemâ'at-ı gılman-ı kalafatçıyân ve bârû-trâşân ve neccârân ve haddâdân ve gayruha der Galata	2	29	69	98
15. Cemâ'at-ı topçıyân-ı Geliboli	—	5	32	37
16. Cemâ'at-ı kumbaracıyân der Geliboli	—	1	3	4
17. Cemâ'at-ı kalafatçıyân der Geliboli	—	6	37	43
18. Cemâ'at-ı mahzenciyân ve tûrgerân ve cebeciyan-ı Geliboli ma'a cerrâh ve 'Abdi kemânger der kal'e-i kilidü'l-bahr	—	3	16	19
19. Cemâ'at-ı Kalafatçıyân ve bârtûtrâşân ve topçı der Avlonya	—	4	7	11
<i>Cemâ'ât-ı :</i>				
20. Cebeciyan-ı dergâh-ı 'âlf	1	140	364	504
21. Topçıyan-ı dergâh-ı âlf	2	69	263	332

22. Tabbâhın ve habbâzın ve helvacıyân-ı ve kassâbân-ı 'âli	4	71	119	190
23. Habbâzın-ı simidçi-i hâssa	1	4	5	9
24. Habbâzın-ı sarây-ı Galata	—	1	3	4
25. Hayyâtın-ı hâssa	—	48	24	72
26. Hayyâtın-ı hil'at	—	93	9	102
27. İstabl-ı 'âmîre	—	24	654	678
28. Şâhinciyân-ı dergâh-ı 'âli	1	78	63	141
29. Hademe-i top otu	—	2	9	11
30. Gilmân-ı bağçe-i Ma'aş der Edirne	1	1	32	33
31. Gilmân-ı bağçe-i karye-i Çölmek	—	—	5	5
32. Çakırcıyân-ı dergâh-ı 'âli	7	42	—	42
33. Atmacıyân	—	19	—	19
34. Derviş 'Ali ve Bâli ve Hızır Bâli ve Ali ve Hudâverdi ve Mahmud ve Sinan mi'mârân	7	—	—	—
35. Câme-şûyân	1	11	4	15
36. Bevvâbân-ı Bâb-ı Hümayûn der İstanbul	1	2	8	10
37. Parsçıyân	—	6	9	15

38. Kâğıdıyân	—	5	10	15
39. Nakkâşân-ı dergâh-ı 'âli	—	9	9	18
40. 'Arabacıyân-ı gerdûnhâ-ı top	—	9	260	269
41. Mehterân-ı 'alem	—	11	132	143
42. Kalıçe-bâfân-ı dergâh-ı 'âli	—	7	12	19
43. Arslancıyân	—	2	6	8
44. Cerrâhân-ı dergâh-ı 'âli	—	20	17	37
45. Hasırcıyân	—	3	2	5
46. Sakkayıân-ı dergâh-ı 'âli	—	10	1	11
47. İshâk kazgânı	—	7	13	20
48. Üstâd-zâde-i kazgânı	—	2	3	5
49. Muhyiddin reis-i kazgânı	—	2	5	7
50. Râh-âbiyân-ı Kırkçeşme	—	1	2	3
51. Râh-âbiyân-ı câmi'-i cedîd-i Sultan Mehmed Hâ-nül-merhûm	1	3	5	8
52. Râh-âbiyân-ı pâdişâh-ı 'alempenâh der İstanbul	—	1	9	10
53. Râh-âbiyân-ı âbhâ-ı hâssa der İstanbul	—	6	10	16
54. Zerkerân-ı dergâh-ı 'âli	—	6	30	36

55. Postin-düzü	7	2	7
56. Hamza-i topçı haddâd	1	1	1
57. Yakomo topçı ma'a şâkirdâneş	3	2	15
58. 'Ali topçı haddâd ma'a şâkirdâneş	2	7	9
59. İskender ve Ferhad ve Hüdâverdi şâkirdân-ı Gardi-ye 433'e Tüfekçi	1	3	3
60. Murâd polâdger ma'a şâkirdâneş	1	4	5
61. Şarâbdârân-ı Saray-ı Cedîd der Edirne	1	5	6
62. Hamza-i şarâbdâr-ı Saray-ı karye-i Çölmek ma'a şâkirdâneş	1	2	2
63. Dolapçıân-ı bağçe-i Ma'âş	1	4	4
64. Ahmed Sürbî der Edirne	1	1	1
65. Mustafa râh-âbî	1	1	1
66. Musa âsiyâbî ve marânkoz ma'a şâkirdâneş	1	3	3
67. İlyâs mu'allim dellâk der hamâm	1	1	1
68. Aydın mu'temed	1	1	1
69. Derviş 'Ali bağçe-bân bağçe-i Mesih Paşa der Edirne ma'a şâkirdâneş	1	11	11

87. Muhsin şâkird-i kemân-ger	—	—	1	1
88. Hamza şâkird-i Mustafa kemân-ger	—	1	—	1
89. Hüseyin şâkird-i İlyas ve 'Ali şâkird-i Mehmed kemân-ger	—	2	—	2
90. İlyas ve Mehmed şâkirdân-ı Mehmed kemân-ger	—	1	1	2
91. Ahmed Kemân-ger	—	1	—	1
92. Ahmed Kemân-ger, Yusuf küftîger <small>كؤفتى</small> , 'Isâ ken-de-gârî, gulâmân-i Hüseyin Ağa	—	—	3	3
93. Davud şâkird-i Ahmed ve Hüseyin şâkird-i Sinan kemân-ger	—	—	2	2
94. 'Ali şâkird-i Yusuf ve Hızır ve Kasım ve Durmuş şâkirdân-ı İlyâs kemân-ger	—	—	4	4
95. Şâkirdân-ı Tâciüddin kemân-ger	—	4	4	8
96. Mehmed bin <small>محمد بن</small> ve Mustafa şâkrid-i Hasan kemân-ger	—	—	2	2
97. Musâ kemân-ger	—	—	1	1
98. Ahmed Ağrıboz kemân-ger	—	—	1	1
99. Ahmed Sinan kemân-ger	—	—	1	1
100. İlyas ve Sinan ve Ca'fer kemân-gerân	—	—	3	3
101. Hasan bin Bahtiyâr tîr-ger	—	1	—	1
102. Sinan bî-kâr tîr-ger	—	1	—	1
103. Hamza ve Yahya ve Mustafa ve Yusuf ve Hüseyin ve Mustafa Nûgbolî tîr-gerân	—	1	5	6
104. Hamza ve Yusuf ve Hamza-i diğer tîr-gerân	—	2	1	3
105. Karagöz tîr-ger	—	1	—	1
106. Hamza-i tîr-ger	—	1	—	1

107. Nasuh tür-ger	—	—	1	1
108. Kasım tür-ger	—	—	1	1
109. Mahmud-ı tür-ger	—	—	1	1
110.-111. Hamza-ı kârd-ger, Yusuf kârd-ger	—	1	1	2
111. Hasan ve Davud ve Yunus kard-gerân	—	2	1	3
112. Mustafa ve Davud şâkird-i 'Ali-i kârd-ger	—	—	2	2
113. Hamza-ı kârdger ma'a şakirdâneş	—	1	2	3
114. Ali bin külah-dûz ma'a Mustafa şâkird-i o	—	2	—	2
115. Mustafa, şâkird-i Ca'fer-i külahdûz	—	—	1	1
116. Murad şâkird-i Ya'kub, Hasan ve Mahmud şâkirdân-ı Seydi, ve Piyâle ma'a 'Ali şâkirdâneş ve Mustafa ve Hamza şâkirdân-ı Yusuf külahdûzân	—	—	7	7
117. Yusuf şâkird-i Ya'kub-ı külahdûz	—	—	1	1
118. Kasım ve Hurrem şâkirdân-ı Şükrî kâtib	—	—	2	2
119. Mehmed kâtib-i kütüb	—	1	—	1
120. Hüseyin şâkird-i Şeyh-zâde kâtib	—	1	—	1
121. Hayrüddin kâtib	—	1	—	1
122. Nuh şâkird-i 'Abdullah kâtib	—	—	1	1
125. Ahmed ve Musa şâkirdân-ı Hasan-ı nahilbend	—	2	—	2
124. 125 İyâş ve Hurrem, Musa ve Hasan gazzâzân	—	2	2	4
126. Hızır Yusuf surbî-i câmi'-i Cedîd-i Sultan Mehmed el-merhûm	—	—	—	—
127. İskender ve Mustafa câm-ger der câmi'-i Ayasofya	—	1	—	1
128. Hayrüddin surbî ma'a şâkirdâneş ve Mustafa ve İmir camgerân-ı saray-ı 'âmîre	—	2	—	2
129. Hamza-ı Rus surbî-i 'imâret-i cedîde-i hazret-i Sul-	—	3	1	4

152. Hamza-i post şâkird-i Postûn-düz	—	1	1	1
153. Hasan ve Ahmed şâkirdân-ı Suhânger سوهانگر	—	1	1	2
154. Şâkirdân-ı Karagöz-i bozdoğanî	—	4	—	4
155. Hamza-i bozdoğanî ma'a şâkirdâneş	—	1	1	2
156. Şâkirdân-ı Kemâl-i bozdoğanî	—	2	4	6
157. İskender niyâm-ger ma'a şâkirdâneş	—	3	—	3
158. Üstâd Tacüddin ve Süleyman naccârân	—	1	1	2
159. Mustafa naccar	—	—	1	1
160. Hüseyin sarrâc-ı besâfîn بساتین	—	1	—	1
161. Hızır kalafatî ma'a şâkirdâneş	—	1	1	2
162. Hamza-i şîrî شیری	—	1	—	1
163. Musa şarabdâr-ı saray-ı Dimetoka ma'a şâkirdâneş	—	1	2	3
164. Mehmed ve Ahmed dimaşkı دمشقی	—	—	2	2
165. Süleyman meremmetî-i bağçe-i 'âmire der İstanbul	—	—	1	1
166. Yusuf limonî ليمونى der Gelibolu	—	1	—	1
167. Melek Mahmud-i 'Acem nakkaş	—	1	—	1
168. Mustafa Bursa yeniçeri, âme-i Hicâz vâcib-i sene 915	—	1	—	1
169. Hademe-i anbar-ı çuka	—	5	4	9
170. El-bâkı, der muhâsebe-i âyende nebişte şud	—	2	1	—

Handwritten text in Turkish, organized into columns and rows. The text appears to be a list or index of names and titles, possibly related to a collection or a specific project. The handwriting is dense and fills most of the page area.

Key sections and entries include:

- Top Left:** Lists names like "M. İsmail", "M. İsmail", "M. İsmail" with associated titles or roles.
- Top Right:** Lists names like "M. İsmail", "M. İsmail", "M. İsmail" with associated titles or roles.
- Middle Left:** Lists names like "M. İsmail", "M. İsmail", "M. İsmail" with associated titles or roles.
- Middle Right:** Lists names like "M. İsmail", "M. İsmail", "M. İsmail" with associated titles or roles.
- Bottom Left:** Lists names like "M. İsmail", "M. İsmail", "M. İsmail" with associated titles or roles.
- Bottom Right:** Lists names like "M. İsmail", "M. İsmail", "M. İsmail" with associated titles or roles.

The text is written in a cursive style, typical of early 20th-century Turkish manuscripts. The layout is somewhat irregular, with varying column widths and line spacing.

Handwritten Ottoman Turkish ledger entries, likely a military or administrative account. The text is organized into columns and rows, with various headings and numerical entries. The script is a cursive Ottoman hand. The document is divided into two main sections by a vertical line, with a large 'X' mark on the right page. The entries include names, titles, and amounts, typical of a financial record from the 17th or 18th century.

Handwritten manuscript page with dense text in Ottoman Turkish script, organized into columns and sections. The text is written in a cursive style and includes various headings and sub-sections. The page is divided into two main vertical columns of text, with some overlapping and marginal notes. The handwriting is dark and clear, set against a light background. The overall layout is structured, with lines of text and some larger headings that define the sections. The text appears to be a collection of notes or a treatise, given the formal nature of the script and the organized presentation.

Handwritten Ottoman Turkish ledger titled "Yeniçeri Çuha Muhasebesi" (Janissary Cloth Accounting). The document is organized into several sections, each with a header and multiple columns of entries. The entries include various types of cloth, their quantities, and prices, often with handwritten notes and corrections.

Section 1 (Top Left): Header: "Lâzım olan...". Entries include "Kırmızı", "Sarı", "Beyaz", "Koyu", "Açık", "Koyu", "Açık", "Koyu", "Açık".

Section 2 (Middle Left): Header: "Lâzım olan...". Entries include "Kırmızı", "Sarı", "Beyaz", "Koyu", "Açık", "Koyu", "Açık", "Koyu", "Açık".

Section 3 (Bottom Left): Header: "Lâzım olan...". Entries include "Kırmızı", "Sarı", "Beyaz", "Koyu", "Açık", "Koyu", "Açık", "Koyu", "Açık".

Section 4 (Top Right): Header: "Lâzım olan...". Entries include "Kırmızı", "Sarı", "Beyaz", "Koyu", "Açık", "Koyu", "Açık", "Koyu", "Açık".

Section 5 (Middle Right): Header: "Lâzım olan...". Entries include "Kırmızı", "Sarı", "Beyaz", "Koyu", "Açık", "Koyu", "Açık", "Koyu", "Açık".

Section 6 (Bottom Right): Header: "Lâzım olan...". Entries include "Kırmızı", "Sarı", "Beyaz", "Koyu", "Açık", "Koyu", "Açık", "Koyu", "Açık".

